

CENTRAL EURASIAN JOURNAL

DEPARTMENT OF CENTRAL EURASIAN STUDIES – INDIANA UNIVERSITY

February 2006

Welcome to the winter issue of *the Central Eurasian Journal*, written and edited by the students in the Department of Central Eurasian Studies at Indiana University, Bloomington.

This newsletter is dedicated to target-language communication among students who study the languages taught on a regular basis in our department: Estonian, Finnish, Hungarian, Kazakh, Mongolian, Persian, Tibetan, Turkish, Uyghur and Uzbek.

In the journal, students from various levels of the above-mentioned languages wrote short pieces in various genres in the languages they are studying. Their work was edited by upper-level students. Instructors gave encouragement and guidance, but reviewed each piece for content only. Thus, this newsletter is an authentic representation of the language ability of its

contributors. We make no claim that minor imperfections in grammar, spelling, or syntax do not exist. We believe that *communication* is the essence of language learning and use, and in this each contribution is deserving of praise.

We would like to thank all of the advanced students and instructors who assisted in reviewing and collecting the contributions. The student contributors ought to be proud of their work shown in this issue.

We owe special thanks to Dr. William Fierman, Director of the Inner Asian and Uralic National Resource Center as well as the IAUNRC for providing the funding that makes the Journal possible.

We would like to hear from our readers! Contributions should be no more than 200 words in length. All submissions must be in one of our nine languages, and student writings should be only minimally edited

by instructors or other native speakers. Send submissions to

Central Eurasian Journal,
Department of Central
Eurasian Studies
Indiana University
Goodbody Hall Room 157
Bloomington, Indiana,
47405-7005.

Paul Rodrigues, Editor
prrodrig@indiana.edu

Beatrix Burghardt,
Language Coordinator
bburghar@indiana.edu

Language	Page
Estonian	2
Hungarian	3
Mongolian	4
Persian	6
Tibetan	9
Turkish	10
Uyghur	11
Uzbek	12

Eesti Leht

Rockmuusika Eestis: Lühike ajalugu

Nic Hartmann (Intermediate Estonian)

Ida-Euroopas on palju maid, kus rockmuusika on olnud väga populaarne, aga Eestil on pikem ajalugu, kui teistel maadel. Eestil ka on progressiivse rockmuusika pikk traditsioon, mis algas gruppiga Ruja, kes said kokku a. 1971. See oli aeg, millal muusika ostmine Lääne-Euroopast või Ameerikast oli keelatud, niisiis muusika nagu King Crimson pidi Eestisse muust maailmast salaja tooma. Kuna ei olnud süntesaatoreid Eestis, palju inimesi tegid omad instrumendid.

1979 a. tegi Ruja oma 4 lauluga minialbumi, aga varsti progressiivne rock ei olnud nii populaarne, sest punkmuusika muutus populaarseks Eestis. Mõned muusikud tegid rockkooperit Johnny, aga Nõukogude valitsus pani selle kinni varsti pärast seda, kui see tuli lavale.

Rockmuusika oli tähtis tegur Eesti revolutsioonis aastatel 1988-1990, kui 300,000 inimest demonstreeris Nõukogude valitsuse vastu Tallinnas. Rockmuusika grupid mängisid Eesti rahvushümni ja inimesed laulsid iseseisvuse nimel. Peale Eesti iseseisvust, pärast 1991 a., rockmuusika mõju vähenes, ja teknomuusika sai populaarsemaks Eestis.

Täna on teknomuusika, eriti housemuusika, veel väga populaarne Eestis, aga rockmuusikal on ikka oma koht Eestis. Grupid nagu Meie Mees, Vanilla Ninja (kes osales Eurovisionis) ja Slobodan River on tähtsad, ja praegu hiphopmuusika eesti keeles on populaarne ka!

Väga Halb Hotell

Jacob Haywood (Intermediate Estonian)

Ma läksin väga halba hotelli ja mul oli palju, mille üle kaevata. Mu esimene kaebus oli, et registratuur unustas mu tuba reserveerida. Siis kui ma läksin lifti juurde, lifti ukсед ei avanenud ja ma pidin jalutama trepist üles. Kui ma leidsin oma toa, ma panin võti lukku, aga lukk oli katki. Kui sain ukse lahti, ma proovisin panna tule põlema, aga elektrit ei olnud. Niisiis ma ei saanud vaadata televiisorit, kasutada telefoni, või kütta minu hotellituba. Siis ma läksin dušši alla ja siin ei olnud kuuma vett ega käteräti millega ennast kuivatada. Siis ma olin külm ja märg ja väga vihane. Ilm oli vihmane ja tuul oli tugev. Ma läksin panema akna kinni, aga aken oli katki. See tuba ei olnud hea, aga ma ikka tahtsin magada, niisiis ma istusin voodi peale, aga voodi oli märg. Ma vaatasin üles ja nägin, et katus laseb läbi. Ma kindlasti ei saanud jääda sellesse hotelli. Parast palju kaebamist, ma lahkusin ja läksin otsima parema hotelli.

Suve hiilgus

Greg Glending (Intermediate Estonian)

Meie Warreniga usume, et suvi kestab esimesest maist (May Day) kuni esimese augustini (Lammas-day). Need vanad pühad tähistavad üldjoontes Indiana troopikakuumuse algust ja lõppu. Aga vahelduv ilm tuleb kodumaile. Varajane suvi võib olla jahe. Siis ei ujuta järvedes. Sojauba- ja maisiväljad muutuvad pruuniks. Maarahvale valmistab suurt muret aeglane idanemine. Vähi ilm on sellel aastal liiga kuum, kuiv, või märg. Põllud muutuvad halliks või kollaseks. Nii mõnud kui ka mured muutuvad koos ilmaga.

Tuleb meelde, et kuiva ja sooja ilmaga kasvavad seemned keset maikuud. Ema praeb seemi isale. Mu õde jõuab koju Indianapolist. Ta on koos oma sõbra perega sõitnud Indianapolisse, kus peetakse kiiruskatset. Mälestus on mu lapsepõlvest Põhja-Indianas, kus kasvasin üles. Kooli lõppeb varsti. Siis peetakse Indianapolis 500 võidusõitu, ja roosad pujengid õitsevad—surnuaialilled. Kodusõjalilled. Memorial Day. Mai lõpul. Suve moodne algus.

Kui juunikuu ilm on soe ja märg, käime marjul. Kui sajab palju vihma, siis loen raamatuid talu telliskivimajas voodi peal. Isa teeb suitsu ja joob natuke kohvi naabritega kõõgilaua ääres. Halva ilmaga on meestel aega vestelda põllumajandusest, ajaloost, poliitikutest—nii Ameerika kui ka kohaliku kooli valitsustest—ja naabruse vanadest perekondadest.

Suvi. Igav. Igavene liikumine.

Hein. Kaer. Nisu. Hiline sojaubade külvamine. Hein. Kolm heinalõikust!

4H pidu peetakse keset juulikuud. Härjad müüakse.

Lambatalled müüdi juunis. Augustis puhastasime tallid. Lõhn on väga magus ja uskumatult tugev. Meie lõhname teisiti, tugevasti. Augustis õngitsesime ka naabri tiigi ääres. Siis sõidame osariigi laadale.

Suvel Indianas õppisin tundma...palju—tõid, taluloomi, suitsupääsukesi, pilvi, ilusaid põlevaid loojanguid, äikesetorme, õhtupoolikuid viljakas aias koos isaga. Siin on mu võluv elu, mis tuleb veel meelde, mis on veel südames olemas. Ma olin ainult poiss, lihtsalt sõjamehe ja eestlanna poeg, aga ma olin ka Hartford Happy Hoosiers 4H klubi liige. Kui ma veetsin päevad külas, kus mu pere maja asub, käisin jalgrattaga Lehman'i pargi ja raudtee vahel asuvas täies kloorvett täis basseinis ujumas. Väiksena—mul olid mürkkollased juuksed. Kõik mu sõbrad olid noored.

Bloomingtonis

27. jaanuar

HUNGARIAN PAGE

SZOBÁM. A kollégiumi „lakás” szoba nagyon kicsi. A második emeleten van a szoba. Sok kép és polc van a falon. Letűlök a lila ágyra és a kék székre. A lila ágy az ablak mellet van. A színes lámpa az ágy és a tévé között van. Sok búrtort beteszek a kicsi szobába. Nincs konyha, fürdőszoba, vagy nappali szoba a kollégiumban. *(Allie Korosi, Kezdő)*

A LAKÁSOM. A Knightridge lakótelepen egy kettőszobás lakásban lakom. Egy nagy férfi, két macska, és két aranyhal, is ott lakik. A lakás gyakran nagyon hideg, mert a férfi egy kicsit olcsó. Nem probléma, mert a pizsama kellemesen meleg. Most a lakás nagyon piszkos, mert nagyon elfoglalt vagyok. A konyha nagyon, nagyon piszkos. Száraz étel a tűzhelyen van. Állateledel a parkettán van. Sok piszkos tárgy a mosogatóban. És az ebédelő asztalon. A hálószoba és a nappali szoba is nagyon piszkos. Ruhák és könyvek a szőnyegpadlón. Cipők a hálószobában. De a fürdőszoba tiszta. Icipicit civilizált vagyunk. Egy fiatal macska, Beau, a lakásban van. Beau a nagyon szép, fekete macska. Beau nem nagyon nagy és ici-pici vékony. Szeretem a macskát, de ez a probléma. A macska kellemetlenség. Eszik a telefonzsinórt. Most, a mobil rossz. Ő konyhaszekrénybe bemegy. Ő felugrik a könyvespolcra, és a könyvek most padlón vannak. Ő ebédelő asztalon ül. Hirtelen, egy pohár víz padlón van. Ő írósztalra felugrik. Most a lámpa padlón. A törött villanykörte padlón. Most ez a lámpa rossz. Utálok lenni aljas, és utálok megbüntet. Ő nem ért. Ő nagyon boldog, és nagyon ideges. A második macska, Cassey, nagyon nyugodt és okos. A fekete macska talán ez a rossz jel? De nem... Beau hülye, de nagyon különös és édes is. *(Autumn Martin, Kezdő)*

RECSK: 1950-1953. Recsk egy politikai börtön volt, hol, 1950-ben, sok Szocial-Demokratikus ember bebörtönöztek. Az Államvédelmi Hatóság (ÁVH) a börtönnek urát, aki nem felelt senkinek de Rákosi Mátyás. Vétlen emberek kínoztak és meghaltak. Nemcsak Szocial-Demokratok bebörtönöztek, de minden felé ember: munkások, katonák (mint Kéri Kálmán), papok, költők (mint Faludy György), még zsidók is. Talán több mint 1300 ember Recskben „élt,” de nem tudunk. A „rabok” kellet nehéz munka dolgoznak, de csak 1200 kalória egy napon ehetek. 1953 márciusban, Sztálin József meghalt, és Rákosi kicserélt Nagy Imrével, és Recsk befejeződött. Még ma is, néhány személyzet Recskből hisz a börtön igazságos s szükséges volt. *(Ben Thorne, Középfaladó)*

MOLNÁR FERENC. Most beszélek a fontos és híres magyar drámaíróról: Molnár Ferenc. Az ő igazi neve Ferenc Neumann volt és drámaíró, rendező, regényíró, író és újságíró volt. Molnár körülbelül negyven színdarab írt és a munkája megvalósítható és romantikus, cinikus és érzelmes volt. Molnár Budapesten született 1878-ban és a családja egy gazdag zsidó család volt. Molnár a Budapesti Naplón dolgozott és ott a német neve megváltozott. Molnár az első regény megjelentetett mikor huszonkettő éves volt. Ez a „Az éhes város” volt. Molnárnak második regény a „A Pál utcai fiúk” őt adta egy fontosabb hívnév. Később, 1940 körül, Molnár Amerikába utazott és ott élt, sok színdarab írt és nagyon fontos lett. Végül is, Molnár New York-ban meg halt 1952-ben. Valóban, Molnár Ferenc történelmet épített a magyar irodalomban. *(Catalina Méndez Vallejo, Középfaladó)*

RECSK. Az 50-es években, Magyarországon sok változás volt. A második világháború után az ország romokban volt—a vasutak leromboltak, sok gyár nem működött, és Budapesten normális élet nem volt. Budapesten, az épületek elpusztultak és lebombázták a hidakat az ostrom alatt. Amíg az országot átépítették, egy új kormány hatalmon lett—a kommunista párt. A késő 40-es években, a kommunista párt a legerősebb párt volt. A kommunista pártvezető, Rákosi Mátyás, nagyon könyörtelen volt, és amikor a Szovjetunióban élt a 30-as években, a terrort tanulta Sztálintól, a Nagy Tisztogatásától. Rákosi az Államvédelmi Hatóságot (ÁVH) teremtette, és az ÁVH a kommunista titkos rendőrség volt. Az ÁVH főnöke, Péter Gábor, könyörtelen volt. Sokakat az ÁVH letartóztatott és Rajk egy híres per volt, és a kommunisták őt kivégezték. Azonban, sok embert, aki nem volt fontos kommunista, az ÁVH letartóztatta. Az ÁVH nagyon erős volt, és sok ember csak szociáldemokrata vagy ártatlan volt, de a legrosszabb börtönbe ment. Az ÁVH egy második börtönrendszert épített, amelyek önállóak volt a Belügyminisztériumtól, és nagyon titkos volt. A Mátra hegyen a Recsk falu közeli, a legrosszabb és leghíresebb titkos kényszermunkatábor volt. *(Brent Beyer, Haladó)*

A MAGYAR POLITIKAI SZITUÁCIÓRÓL A 2006-OS VÁLASZTÁS ELŐTT. A politikai szituáció manapság Magyarországon másállapotban van. A fő párt hogy uralmon van ma az MSZP, aki a pártvezér és a Magyar Miniszterelnök az eredeti szociáldemokrata „Gyurcsány Ferenc Úr.” Általánosan, az MSZP egy balközép oldali párt, támogat egy szociális gondolkozású gazdaságpolitikát. Ezenkívül a nyugdíjas a legfontosabb választóbázisa az MSZP pártnak. A másik és most ellenzéki párt Magyarországon az úgynevezett „FIDESZ”. Ez a jobbközép oldali párt támogat egy több liberális gazdasági politikát és néha használ nacionalista retorikát. A legfontosabb szavazóbázisa a fiatalok és családok. A karizmatikus FIDESZ pártvezér Orbán Viktor, és a fontos témái az egyházpolitika és a határon túli Magyar kisebbség. Sok kis és jelentéktelen párt is van Magyarországon, például a szélsőjobb „MIÉP”. De mind a két legelső párt – a MSZP és a FIDESZ egy kicsit romlott, ugyanaz mint a két párt Amerikában. De melyik párt a legjobb az országnak? A 2006 nemzeti választás Magyarországon nagyon érdekes lesz nézni melyik párt fog nyerni. *(Patrick Burlingame, Haladó)*

Монгол хэлний оюутнуудын бичлэг

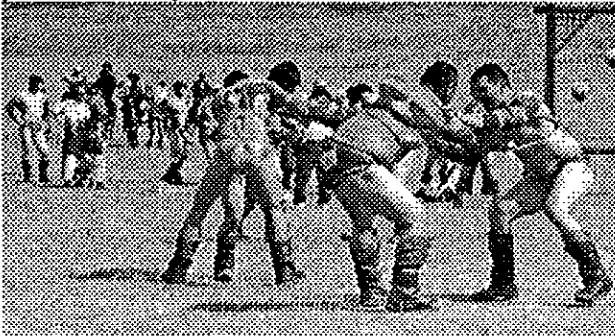
Chad Garcia, Introductory Mongolian

Монголын үндэсний бөх.

Монгол бөхийн барилдаан нэн эртний уламжлалтай. Монголчуудын хувьд барилдаан нь чухал наадам. Өнөөдөр монголын хүүхэд дандаа барилддаг. Тэд нарийн зарим баатар нь бөх байх. Бөхийн барилдаан бас том хүмүүсийн наадам. Жил болгоны наадамд бөхчүүд цуглаж ирээд барилддаг. Наада-мын мэдрэмж өрсөлдөөн. Тэр өрсөлдөөний мэдрэмж Монголын бөхийн барилдааны үндэс суурь. Монгол хүмүүс монгол, орос, хятад янз бүрийн улсад амьдардаг. Тэд нар бүгдээрээ бөх сонирхдог. Миний бодлоор гадаад хүн Монголын барилдаанд дуртай. Яагаад гэвэл тэд Монгол бөхийн барилдааны үндэс сууриас соёлынх нь уламжлалыг таньж мэддэг.

Монгол бөхийн барилдаан янз бүрийн улс руу тархаж байна. Японы сумогийн хамгийн сайн бөх Ёкозуна монгол хүн. Түүнийг Асаюшүро гэдэг. Өөр монгол хүмүүс бас сумод өрсөлдөж байна. Монгол бөх яагаад гадаад улсад очоод тэнд барилддаг вэ? Японы цаг агаар Монголын цаг агаараас гоё уу?

Миний бодлоор улс болгон өөрийн уламжлалт соёлын спорттой. Монгол үндэсний бөхтэй, Япон сумотой, Америк Америкийн хөл бөмбөгтэй. Бид өрсөлдөөний мэдрэмж таньж мэддэг. Заримдаа бид: Би, Би гэж өрсөлдөж болно. Гэвч бид өрсөлдөөний мэдрэмж бас спортын соёлын уламжлалаа хуваалцаж болно.

Keren Deckard, Introductory Mongolian

Том эрхий хуруу.

Эрт урьд цагт хөгшин эхнэр нөхөр хоёр Монгол говьд амьдардаг байжээ. Хөгшин нөхөр туранхай. Хөгшин эхнэр тарган. Тэд нар сайхан хүмүүс. Гэвч тэд нар хүүхэдгүй. Тэд нар жижиг хүүтэй болмоор байсан. Нэг өдөр хөгшин нөхөр тэмээ унаж явсан. Цагаан шувуу тэргүүн дээр нь ниссэн. Нэг жижиг хар үр түүний гар дээр унасан. Дуу хоолой хэлсэн. Энэ үрийг дулаан шороонд суулга. Тэгээд та нар хүүтэй болно.

Хөгшин нөхөр эхнэртээ үрийг үзүүлсэн. Хөгшин эхнэр шороо хураасан. Энэ үед их хүйтэн өвөл байсан. Тэд нар үрийг хоолны саванд хийсэн. Тэгээд хоолны савыг гал дээр тавьсан. Тэгээд жижиг хар үрийг суулгасан. Долоон өдрийн дараа жижиг цэцэг ургасан. Хөгшин нөхөр эхнэр хоёр будлиантай. Нөхөр: Хүү маань хаана байна вэ? гэсэн. Эхнэр: Магадгүй, цэцэг хүүхэд маань байна. Тэр шувуу муухай. Та тэр шувууны хэлсэн бүхэнд үнэмшив. Та хөгшин тэнэг хүн!

Энэ агшинд цэцэг цэцэглэсэн. Дотор талд нь жижиг хүү унтаж байсан. Тэр эрхий хуруунаас богино. Аав ээж хоёр нь түүнийг Том эрхий хуруу гэсэн. Хөгшин нөхөр эхнэр хоёр хүүдээ их хайртай болсон.

Alice Seddon, Intermediate Mongolian.

Монгол Улсаас АНУ-д суугаа Элчин сайд

Равдангийн Болдтой хийсэн ярилцлага

Равдангийн Болд 2003 оноос хойш Монгол Улсаас Америкийн Нэгдсэн Улсад Элчин Сайдаар суугаа. Тэр Монгол Улсын экс-Ерөнхийлөгч Багабандитай өнгөрсөн арванхоёрдугаар сард Блүүмингтонд ирээд Индианагийн их сургуулийн олон улсын хөтөлбөрийн захирал Патрик О Маертай ярилцлага хийжээ. Энэ сарын 12-нд манай их сургуулийн радио станц энэ ярилцлагыг нэвтрүүлэв. Одоо ярилцлагыг "Profiles" гэдэг нэвтрүүлгийн вэб хуудаснаас сонсож болно. Болд О-Маер хоёр янз бүрийн зүйлийн талаар ярьжээ. Жишээлбэл тэд энэ жилийн Монгол улсын Чингис хааны 800 жилийн ой, Монголын эдийн засгийн өмч хувьчлал, өнөөгийн монгол залуу хүн ам, бичиг үсэг, бас Иракийн дайны талаар ярьжээ. Мөн түүнчлэн Болдын сонгосон зарим монгол дууг нэвтрүүлсэн. Миний бодлоор О-Маерийн эцсийн асуулт хамгийн сонирхолтой санагдсан. Тэр Монголын улс төрчийг өөр улсын улс төрч шиг ярьдаггүй гэж хэлсэн. Учир нь Болд оюуны хүч чадал, хүний хөгжлийн талаар ярьсан боловч өөр улс төрчид хааяа ийм зүйлийн тухай ярьдаг юм. Тэд эдийн засгийн юмуу үндэсний хамгаалалтын талаар ер нь ярьдаг. Тийм учраас О-Маер Монголын улс төрчид яагаад хүний сэтгэл санааны тухай ярьдаг вэ гэж асуусан. Би бас энэ тухай бодож байсан. Экс-Ерөнхийлөгч Багабанди Лилли номын санд хийсэн ярианыхаа турш аз жаргалын тухай их ярьсан. Энэ надад гайхамшигтай санагдсан. Элчин сайд Болд О-Маерийн асуултанд Монголчууд түүхийн турш сэтгэл санаагаа сайн хамгаалах ёстой байгаа гэж хариулжээ.

Samuel Laughlin, Advanced Mongolian.**Моно**

Хоёрдахь өдөр намайг босоход миний хоолой их өвчтэй байсан. Бүхэл өдөр би их ядарсан. Би биеийн дасгал сайн хийж чадахгүй байсан. Би галзуурмаар байсан. Би нэг муу юм таниж мэдсэн. Тийм учраас би эмчид үзүүлсэн. Би моноклино осис хүрсэн гэж бодсон. Заримдаа энэ өвчнийг Моно гэдэг. Моно вирусын өвчин байна. Энэ өвчин шүлсээр бас цусаар халдана. Тийм учраас заримдаа моно-г “үнсэлтийн өвчин” гэдэг. Нэг хүн моно хүрэхэд түүний цагаан цусны эс их өсдөг. Моногийн олон шинж тэмдэг байна. Моногийн шинж тэмдэг голдуу 4 долоо хоногийн дараа эхэлдэг. Энэ шинж тэмдэг ханиад шиг байна. Монотой хүмүүс хоолой хатна, том булчирхай байна, халуурна, бас их ядарна. Азаар моно ховорхон олдог. Гэвч моногийн шинж тэмдэг 1-2 сар хүртэл байдаг. Одоо моногийн эм байхгүй. Яагаад гэвэл моно вирусын өвчин байна. Хүмүүсийн 90 хувь нь моногийн дараа халдашгүй болдог. Эмч нар их унтаж, их ус ууж, бас хэцүү ажил хийхгүйг зөвлөдөг. Надад сая моногийн хоёр шинж тэмдэг байсан. Миний эмч: Миний бодлоор танд моно байхгүй гэж хэлсэн. Надад ямар өвчин байгааг мэдээгүй.

Би хурдан эдгэмээр байна.

Зохиолч Ровэрт Фрост

Орчуулагч Лиланд Рожэрс

Яваагүй зам

Зам шар ойд ороод хоёр салжээ.

Надад уйтгар төрлөө,

Учир нь аялагч хоёр замаар явж чадахгүй.

Тэгээд би зогсоод бутны цаагуур

муруин далд ортол нь хараа хүрэх газраа харав.

Дараа нь би нөгөө замаар нь явав.

Учир нь энэ зам нөгөөх шигээ сайхан, магадгүй илүү чанарлаг байлаа.

Яагаад гэвэл өвстэй, ер нь энэ замаар явах хүсэл төрсөн юм.

Гэвч, миний зогсож байгаа зам, энэ хоёр адилхан л элээгдсэн байв.

Тэр өглөө тэр хоёр зам яг адилхан хэмжээний навчаар хучигдсан бөгөөд навчисан дээр ямар ч хар мөргүй байсан юм.

Айяа, би нэг зам нэг л зүгт чиглэдгийг мэдэж байсан ч

би ер нь эргэж ирэх болов уу хэмээн эргэлзэж байв.

Би үүнээс хойш энэ явдлын тухай хэзээ нэгэн цагт санаа алдан ярих болно,
Хоёр зам ойд орохдоо салж, тэгээд бие-
аялагчид арай бага явсан замаар нь явжээ, би.

Ийнхүү энэ явдал ялгааг бий болгожээ.

Jeremy Cooper, Intermediate Mongolian

Хүмүүсийн генетикийн асуудал

Янз бүрийн соёлтой хүмүүс, янз бүрийн арьсны өнгө байгаа нь тодорхой байна. Нэг хүн өөр хүнээс ялгаатай харагдаж байвал өөр үндэстний хүн гэдэг. Гэвч биологийн хувьд хүмүүсийн үндэстэнүүд ойлгомжгүй. Биологчид хүний үсний, арьсны, нүдний өнгөний ялгааны тухай ярьдаг боловч биологийн талбарт цусний цэвэр байдал ба арьсны өнгө зэрэг чухамдаа утгагүй байдаг. Нэг үндэстний дотор ч хүний генетик төрөл зүй янз бүр байдаг. Хүмүүсийн олон төрөл үндэс угсааг сурах хэрэггүй. Гэвч бүх генетик төрөл зүйг сурах хэрэгтэй.

Emmy Bristow. (Advanced Mongolian)**Хүчтэй амьтдын дайн.**

Өнгөрсөн долоо хоногт би аварга загасны тухай нэг ном уншсан. Тэгээд би аварга загасанд сонирхолтой болсон. Би найз нартайгаа аварга загасны тухай ярьж байсан. Манай найз нарын нэг надаас “Аварга загас туйлын цагаан баавгай хоёр зодолдвол ал, нь ялах вэ?” гэж асуусан. Энэ асуулт их сонин. Туйлын цагаан баавгайн ихэнх нь их хүйтэн далайд байх дуртай. Гэвч аварга загасны ихэнх нь дулаан усанд байх дуртай. Америкт “Sea world” гэдэг тоглоомын хүрээлэн байдаг. Тэнд далайн олон амьтад байдаг. Тэдгээр амьтдын нэг нь аварга загас байна. Өөр нэг нь туйлын цагаан баавгай байна. Бид нар төсөөлөн бодъё: Нэг туйлын цагаан баавгай нэг их том аварга загасны гэрт орвол юу болох вэ? Миний бодлоор энэ хоёр амьтан зодолдвол аварга загас ялалгүй аяхав. Баавгай хүчтэй бас ухаантай боловч аварга загас далайн хамгийн хүчтэй амьтан. Миний бодлоор гурван баавгай нэг аварга загасыг ялах байх. Та нарын бодлоор аль амьтан нь хүчтэй амьтдын дайнд ялах вэ?

Amelia Gohn, Introductory Mongolian.

Манайхан хачин хоол иддэг.

Хүн бүр самрын тос жимсний чанамал хоёртой хачиртай талх иддэг гэж мэднэ. Гэвч та самрын тос даршилсан ногоотой хачиртай талх илүү амттай гэж мэдэх үү? Миний өвөөгийн аав өвөөд маань самрын тос ямар нэг хачиртай хамт талхан дээр тавьж идвэл сайн гэж заасан. Тэгээд өвөө маань надад самрын тос ямар нэг гичтэй хамт амттай гэж заасан. Миний хувьд самрын тос жимсний чанамал шарсан өндөг гурав хамт хамгийн амттай. Аав маань самрын тос сонгино хоёр хамт амттай гэж ярьдаг. Ах маань өвөө, аав бид гурваас энгийн хоолонд дуртай. Тэр самрын тосыг ганцаар иддэг. Ер нь ээж маань энгийн хоол иддэг. Гэвч заримдаа шокопадтай тахианы мах, бас байцаатай желло иддэг. Манайхан хачин уу?

خبرنامه آسیای میانه

بخش فارسی

زمستان 2006 برابر با بهمن ماه سال 1385 خورشیدی

کشور ژاپن

Miki Morita: First Year Student

نوشته و منیلا (میکی موریتا): دانشجوی کلاس اول زبان فارسی

ژاپن اصلاً از چهار جزیره بزرگ تشکیل میشود. در میان آنها شیکو برای زیارت مذهب بودا معروف است. در این زیارت مردم هشتاد و هشت زیارتگاه را زیارت می کنند. در آن زیارتگاه ها کوکای که مؤسس فرقه شینگن مذهب بودای ژاپنی است ورزش میکرد. از 1000 سال پیش تا حالا مردم شیکو را زیارت می کنند تا عقل و جسمشان را ورزش بدهند و مرضشان را معالجه کنند. مردم در این زیارت باید پیراهن و شلوار سفید سنتی بپوشند. آنها نباید پول بسیار داشته باشند، هیچ چیز زنده را بکشند و مشروب بنوشند. مردم در این زیارت باید سنتاً پیاده بروند. اما زیارتگاه ها را عوض کنند. مردم هم با اتوبوس، یا با اتومبیل خود یا با تاکسی زیارتگاه ها را زیارت میکنند. اما شاید سود زیارت پیاده از زیارت با اتومبیل بهتر باشد. ژاپن زیارتگاه های بسیار دیگر دارد. در بعضی از آنان زنان نمیتوانند زیارت کنند. بعضی از این زیارتگاه ها در کوه ها واقع میشوند تا مردم بسیار ورزش کنند.

تعطیل زمستان

Aimee Dobbs: First Year Student

نوشته و دلبند (ایمی دابز): دانشجوی کلاس اول زبان فارسی

من تعطیل زمستان به مینیستا با قطار رفتم. در مینیستا برف بود اما هوا خیلی سرد نبود. روز دوم من و دوستم برای کریسمس به فروشگاه ها رفتیم. من برای پدرم یک کتاب و یک شلوار خریدم. ما در رستوران فروشگاه ناها ر خوشمزه خوردیم. روز سوم پدرم، یوسف و من به دریاچه رفتیم و در یخ یک سوراخ پریدیم و بعد از آن ما ماهی صید کردیم اما هیچ چیز نگرفتیم. روز چهارم من هدیه دیگر خریدم و در روز پنجم کریسمس بود. خانواده و من جمع شدند و ما خوشحال بودیم. ما با هم صحبت کردیم و خوردیم. ما هم هدیه های کوچک مبادله کردیم. این خیلی خوب بود. بعد از کریسمس من انشاء نوشتم و درس خواندم. من به ایندیانا با هواپیما برگشتم.

خانواده من

Hoda Fakhreddin: First Year Student

نوشته ۶ پردیس (هدی فخرالدین): دانشجوی کلاس اول زبان فارسی

اسم من هدی فخرالدین است. من اهل لبنان هستم. من بیست و چهار سال دارم. حالا در بلومینگتون زندگی میکنم. اما فامیلم در بیروت زندگی میکند. من دو برادر دارم. پدرم پنجاه و سه سال دارد. اسم او جودت است. او خواندن خیلی دوست دارد. او در دانشگاه در بیروت استاد است. او شعر دوست دارد. او زبان عربی و زبان فرانسه حرف میزند. اسم مادرم لطیفه است. او پنجاه و یک سال دارد. او استاد هم است. او زبان انگلیسی درس میدهد. او در مدرسه متوسطه کار میکند. اسم برادرم علی است. علی بیست و دو سال دارد. او ورزش میکند و او دانشجوی دانشگاه است. او گرافیک (طراحی) درس میخواند. اسم برادر کوچکم محمد است. او دانش آموز است. او سیزده ساله است. او بسیار سوال میپرسد. برادران من زبان عربی و زبان انگلیسی حرف میزنند. فقط من یک کمی زبان فارسی حرف میزنم. خانه خانوادام در بیروت قشنگ است. پدر و مادر بزرگم در قریه ای زندگی میکنند. آنها خانه ۶ بزرگ دارند. هر روز بیدار میشوند بعد از اذان فجر با یکدیگر نماز میخوانند.

تعطیل کریسمس

Jonathan Norman: Second Year Student

نوشته ۶ جمشید نورمن: دانشجوی سال دوم زبان فارسی

در وقت روزهای کریسمس سال گذشته، من و دوست دخترم به ایالت منسوته در شهر سینت پال رانندگی کردیم که فامیل او را بازدید کنیم. این سفر تقریباً ده ساعت طول کشید. همراه ما برادر دوست دخترم هم سفر کرد. او همیشه خواب بود. وقتی به خانه عمه اشان رسیدیم به عمه و کودکشان معرفی شدم (شوهرش آنجا نبود). بلاخره ما توانستیم دوش بگیریم. بعد از دوش گرفتن، هر سه ما خانه عمه شان را آماده کردیم در حالی که عمه اشان نان شب را پخت و پز کرد. در ساعت پنج و نیم مادر دوست دخترم به خانه خواهر خودش رسید و او ما را کمک کرد. نیم ساعت بعد تمام اعضاء فامیل دوست دختر من رسیده بودند و یک جشن خیلی کلان شروع شد. همه، غذای خوشمزه خوردند و یک رقص جمهوری چک رقصیدند. بعد از آن من قدری خسته شدم و کمی خوابم آمد. چند ساعت بعد کسی من را بیدار کرد و گفت که باید اتاق خواب میرفتم که بخوابم. روز بعد ما بیدار شدیم چای صبح خوردیم. دوش گرفتیم و به خانه مادرو پدر بزرگشان رفتیم که روز کریسمس را تجلیل کنیم. در آنجا تمام افراد طرف فامیل مادرشان بود.

فصل زمستان

Faraz Shaikh: Second Year Student

نوشته ء فراز شیخ: دانشجوی سال دوم زبان فارسی

یک روز زمستان سال پیش که هوا سرد بود و آسمان صاف بود، من مشغول صحبت کردن با برادرم بودم. ناگهان یک صدای بلند به گوشمان آمد. فردی که مریض شده بود برای کمک داشت فریاد میکرد. چونکه فریاد خیلی بلند بود، پدرم از خواب پرید. او به اتاقم آمد و به من گفت: شما چرا هنوز اینجا با یکدیگر حرف میزنید. بروید، ببینید که مشکل چیه؟ اگر مرد کمک میخواهد کمک کنید! در حقیقت، آن آدم همسایه ام بود و همیشه داشت جنجال برپا میکرد. من نگاه کردم که او تنها بود و سگش او را به دندان گرفته بود. مرد بیچاره مانند بال خروس پایش را به هم میزد. وقتیکه من آقا را دیدم او خود را از سگ جدا کرد و جانب من دوید. مرد را برای درمان به بیمارستان بردم. بعد از آن، ما خانه امان برگشتیم. به او گفتم: من خیلی خسته شده ام شما هم خوابیده اید. ما هم باید بخوابیم. فردا از سگ شما خبر می آوریم.

≈ ≈ ≈ བོད་རྒྱུ་མ ≈ ≈ ≈

རྒྱ་ཡིག་ཡག་པོ་འདུག

ང་སློབ་པ་བདེ་མཚོག་ཡིན། ང་ལོ་ ༡༩ ཡིན། ང་ཡིན་ཏེ་ཡན་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་ལོ་སློབ་མ་ཡིན། ང་ལོ་ལོ་སི་ལེ་ Louisville བས་ཡིན། ཡིན་ན་ཡང་
ང་སློབ་ལོ་སི་ལེ་རྒྱ་ལོ་སི་ལེ་ Bloomington ལ་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་གར་ཡོང་བ་ཡིན།
ངས་བོད་རྒྱ་དང་། ཡ་རན་སི་རྒྱ་དང་། ལུ་ཅུ་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་གི་ཡོད།
རྒྱ་ཡིག་ཡག་པོ་འདུག ལོ་རྗེས་མ་ངས་རྒྱ་ཡིག་སློབ་སྦྱོང་བྱེད་གི་ཡིན།
ང་རྒྱ་ཡིག་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན། ངས་ལྷོ་ཕྱོད་ལ་བལྟ་ས་པ་ཡིན། ངས་ཉི་
ཉོང་ལ་བལྟ་ས་པ་ཡིན། ངས་རྒྱ་ཡིག་སློབ་བྱེད་བྱེད་གི་ཡིན། ངས་བུ་གུ་ཚོ་
ལ་དབྱིན་ཇི་སློབ་བྱེད་བྱས་པ་ཡིན། ངས་ཁོང་ཚོ་ལ་སློབ་བྱེད་བྱས་པ་ཡིན་
ཅང་། ཁོང་ཚོས་དབྱིན་ཇི་ཡག་པོ་ཤེས་གི་འདུག དབྱིན་ཇི་སློབ་བྱེད་
ཡག་ཡག་པོ་འདུག དཀའ་ལས་ཁག་པོ་ཡང་འདུག

Ben Campbell, Introductory Tibetan II

ངའི་གྲོགས་པོ་

ལོ་སློབ་མ་ང་ལྟ་རོལ་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན། ངའི་གྲོགས་པོ་ཡང་ཕྱིན་པ་རེད། ང་
ཚོ་ལྟ་རོལ་ལ་གནམ་གྲུ་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན། ང་ཚོ་མགོན་པོ་ལོ་སློབ་པ་བལྟ་
བ་ཡིན། ང་ཚོས་ལ་ལག་ཞེས་པོ་ཟུབ་གི་འདུག ང་ཚོས་ཆང་དང་ཨ་རག་
མང་པོ་འཐུང་བ་ཡིན། ང་ཚོ་དབྱིན་ཇི་དང་། ཡི་ཏེ་ལི། ལུ་ལི། ལཱ་ར་
མན་ལ་ཕྱིན་པ་ཡིན། ང་ཚོ་གྲོགས་པོ་གསར་པ་ལ་ཐུག་པ་རེད། ཁོ་རང་གི་
མིང་ཆས་མི་རེད། ཆས་མི་སློབ་གྲྭ་རྒྱ་རྒྱུང་གི་དགོ་ཞན་རེད། ང་ཚོས་
འགྲུ་མ་སློབ་ཁང་མང་པོ་མཐོང་མོང་། ང་ཚོ་ཆང་ཁང་ལ་ཕྱིན་པ་རེད། ང་
ཚོས་མི་སློབ་པོ་དང་སློབ་པོ་མང་པོ་མང་པོ་ལ་ཐུག་པ་རེད། ང་ལ་ལྟ་རོལ་གི་
བར་མང་པོ་ཡོད། ལུང་སང་ཡག་པོ་ཞེ་དུགས་རེད།

David Carter, Introductory Tibetan II

ངའི་ཁབ་པ།

བཟུ་གིས་བདེ་ལེགས། ང་སློབ་གྲྭ་བ་ཡིན། ང་ལ་གི་སློབ་གྲྭ་ཆེན་མོ་ལོ་སི་ལེ།
ང་ཁོ་སི་དང་རྒྱ་ཆང་ལ་དགའ་བོ་ཡོད། ང་ལ་གྲོགས་པོ་མང་པོ་ཡོད། ང་
ཉལ་མེད་ཅང་། ང་གཉིད་ལུག་གི་འདུག ངས་ཁོ་སི་འཐུང་བ་ཡིན་ཅང་།
ང་གཉིད་ལུག་གི་མི་འདུག ངའི་ཁབ་པ་རྒྱུང་ཐག་རིང་པོ་རེད། ང་ཟུ་ཁབ་ལ་
མོ་ཏེ་ལ་འགོ་གི་ཡིན། ང་ཟུ་ཁབ་ལ་མོ་མོ་ཟུ་གར་འགོ་གི་ཡིན། ང་ཁབ་པ་
ལ་མོ་ཏེ་ལ་འགོ་གི་ཡིན། ང་ཁབ་པ་ལ་བལྟ་གར་འགོ་གི་ཡིན། ང་ནང་མི་
ལ་དགའ་བོ་ཡོད།

Nicole Olivares, Introductory Tibetan II

རྒྱ་གར་ལ་གྲོགས་པོ་ལ་ལྟ་སློབ་བྱེད་གར་འགོ

བཟུ་གིས་བདེ་ལེགས། ངའི་མིང་བལྟ་ན་འཕེལ་ཡིན། ང་རྒྱ་གར་ལ་མོ་ཏེ་ལ་
འགོ་གི་ཡིན། ང་རྒྱ་གར་ལ་གྲོགས་པོ་ལ་ལྟ་སློབ་བྱེད་གར་འགོ་གི་ཡིན། ཁོ་
རང་གི་མིང་ཆེ་རིང་རེད། ང་ཁོ་རང་གི་ཁབ་པ་ལ་སློབ་གི་ཡིན། ངས་ཁོ་རང་
གི་གྲོགས་པོ་ལ་ཐུག་གི་ཡིན། ང་ཚོ་གྲོགས་པོ་བལྟ་ཁང་ལ་གྲོགས་པོ་བལྟ་གར་
འགོ་གི་ཡིན། ང་ཚོ་ཆང་ཁང་ལ་ཆང་འཐུང་གར་འགོ་གི་ཡིན། གཞུགས་ལ།
ང་བོད་ལ་ཡོང་གི་ཡིན།

Sean Fick, Introductory Tibetan II

Şerefsiz

Greg Burris (Advanced Turkish)

Haydi, arkadaşlar! Bana gelip hikayemi dinleyiniz! Ben sadece bir Teksaslıyım. Dünya hakkında ne biliyorum? Fakat benden çok iyi bir şey yine de öğrenebilirsiniz.

Genellikle bahtsızım ben ama bir kez o kadar güzel bir şansım vardı ki. O zaman Türkiye'ye giderek dünyayı görebildim. İki Türk arkadaşla beraber İstanbul'da oturken Türkleşmeyi çok istedim. O yüzden bir Türk gibi giyinmeye, konuşmaya çok çalışıyordum, ya! Bir gün birkaç arkadaşla güzel bir restorana gidip istediğimiz içecekleri garsona söyledik. Türk arkadaşlarımı, gerçek bir Türk gibi davranarak etkilemek istedim. Onun için içeceklerimizin geldiği zaman yüksek bir sesle "ŞEREFSİZ" diye haykırdım.

Hemen sonra sadece sessizlik vardı. Ağabey, yalan söylemiyorum. Sonunda arkadaşlarım gülmeye başladı. O akşam çok önemli bir şey öğrendim. İngilizce'de "cheers" anlamı olan "şerefe" kelimesini gerçek olarak demek istediğim halde "şerefsiz" kelimesi çok daha kötü bir şey demektir, maalesef.

İlk Defa Türkiye'ye Gittim

Rosa Tramham (Advanced Turkish)

Kendimi İstanbul'da buldum. Kışın sonunda hava kapalı ve soğuktu. Her yerde herkes siyah silüetler olarak hareket ediyordu. Bir adam ve eşi için şoförlük yaptığım zaman, Kapalı Çarşı'ya gittik. Dar sokaklardan arabayı endişeli kullandım ve nihayet, büyük gri taşlardan yapılmış kapının önünde bir park yerini buldum. Çift arabadan çıktıktan sonra arabada yalnız kaldım.

Birçok ton çeliğim, dalgacı camın herkese ve herşeye dikkat ediyordum. Arabanın etrafındaki herkesi ve herşeyi nasıl bilebildiğimi, anlayabildiğimi, hayal edemedim çünkü benim tecrübemde böyle bir yeri hiç görmedim. Soğuk ve kapalı hava olduğuna rağmen, hissediyordumki arabanın dışarda, çok canlı, çok güçlü kişiler helezonlaşarak dönüyordu. Yabancı bir okuyanusunda, büyük bir balık, küçük bir balık olduğumu gibi hissettim.

Aniden, uzun siyahyeşil paltolu giyen yaşlı bir adam, pencereyi hafifçe tıp, tıp, tıpla çaldı. Onun ellerinde altın gibi parlayan bir çay tepsi ve bir bardak buharlı çay kaldı. O bana çay ikram etti. Tereddütlü kapayı açtım, çay aldım, içtim. Birinci nazik sıcak yudumla, farkında vardım. Gerçek sıcak Türkiye'nin ruhunu hissettim. O adamın basit güzel davranışıyla, Türkiye benim kalbimi çaldı.

İlkokuldaki Kısa Bir Tecrübe

Jane Dillon (Advanced Turkish)

Küçükken, ailemle Batı'ya, Arizona'ya gittik. Mutluydum, çünkü kovboylar ve yabani atları yıllardır görmek istiyordum. Arizona'da bir kaç ay onları ve başka ilginç yabani hayvanları gördüm. Amerikan kızılderililer, kovboylar, kaktüsler ve yılanlar gördüm. Çok mutluydum. Fakat, beni başka şeyler bekliyordu. Hayatım değişecekti.

Üç aydan sonra, Teksas yoluyla İndiana'ya geri dönüyorduk. Teksas'ın San Angelo şehrinde durduk. Orada ilkokula gitmem gerekti. Akıllı olduğumu ve biraz şişman olduğumu biliyorum, ama Teksas'taki okul hayatım benim için çok rahatsız edici. O zamana kadar kendisiyle övünen çocuktum.

Orada çok şey öğrendim. Teksas çok büyükmüş, bunu Teksas'ın haritasındaki şekli çok ilginçti. Teksas'ın şarkılarını herkesin öğrenmesi lazımdı ve kuzeyden gelen kişi aşağı tabakadan gelmiş sayılıyordu. Orada sadece bir ay yaşadım, ama çok öğrendim.

كۆز

بۇ يەردە سېنتەبىر ۋە ئۆكتەبىردا ھاۋا ئىسسىق، لېكىن نويابىر سوغۇق. كۆزدە دەرەخلەر رەڭلىك، يېشىل، سېرىق، قىزىل، قوڭۇر. يوپۇرماقلار دەرەختىن چۈشكەن. ئۇلارنى يىغماق كېرەك. كۆزدە ئوقۇش باشلىنىدۇ ۋە ئوقۇغۇچىلار مەتنەپكە بارىدۇ. ئۇلارنىڭ كۆپ تاپشۇرۇقلىرى بار. ئۇلار كىتاپخانىدا كىتاپلار ئالىدۇ. ئوقۇتقۇچىلار ياخشى، ئەمما كۆپ تاپشۇرۇق بېرىدۇ. كۆزدە ھاۋا سالىقۇن. بەزەن يامغۇر ياغىدۇ. كۆزدە مېۋە-چېۋە پىشيدۇ. ئالمىلار، ئارمۇتلار، قوغۇن-تاۋۇزلار. باغچىلاردا ياڭيۇ، كۆكتات، كاۋىلار بار. كۆزدە ھوسۇل كۆپ بولىدۇ. ئادەملەر بەزى ئوتياشلارنى تۈزلايدۇ. مەن كۆزنى بەك ياخشى كۆرىمەن.

By George Wood, Introductory Uyghur

ئابدۇخالىق ئۇيغۇر

ئابدۇخالىق ئۇيغۇر "ئوبىغان، ئۇيغۇر" شېئىرى بىلەن مەشھۇر بولغان. ئۇ تۇرپاندا تۇغۇلغان، لېكىن ئۇ چەت دۆلەتلەردە بىلىم ئالغان. ئابدۇخالىق ئۇيغۇر پەقەت شائىر ئەمەس، ئۇ ئىنقىلاپچى بولغان. ئۇ شىن شى سەينىڭ ھۆكۈمىتىگە قارشى كۈرەشكەن. ئەپسۇس ئابدۇخالىقنىڭ تاشكىلاتىدىكى بىر ھاسىن ئۇ ھەققىدە خەۋەر بەرگەن. شۇنىڭ ئۈچۈن ئۇ ئۆلۈم جازاسىغا ئۇچرىغان. بۈگۈنكى كۈندە ئابدۇخالىق ئۇيغۇرنىڭ پىكىرلىرى ۋە ئۇنىڭ شېئىرى ئۇيغۇر خەلقى ئۈچۈن بەك مۇھىم.

By Tom Dolina, Intermediate Uyghur

دۇنيا كۈتەلمەيدۇ

بىزنىڭ دۇنيامىز بارغانسېرى يامان بولۇپ كېتىۋاتىدۇ. پۈتۈن دۇنيادا ناھايىتى جىق ئىنسانلار ئازاپلىنىۋاتىدۇ. بىز بۇ دۇنيانى ياخشىلاشقا مەجبۇر! پەقەت بىر قانچە ئادەملەرنىڭ مەنپەئەتلىرى ئۈچۈن ئامېرىكا ھۆكۈمىتى ياۋروپا ھۆكۈمەتلىرى بىلەن دۇنيادا ئۆلۈملەر قىلىدۇ ھەم ئىنسانلارنىڭ ھوقۇقلىرىنى باسىدۇ. شۇ ئىنسانلارنىڭ مەقسىتى دۇنيادا پەقەت باسقۇنچىلىق ھەم ئادالەتسىزلىك ئىجاد قىلىش. مەسىلەن - ئىراق، ئامېرىكا ۋە ئانگىلىيە دېموكراتىيە ۋە ئەركىنلىكنى بېسىۋاتىدۇ. بىز ھەرىكەت قىلىشىمىز كېرەك! ئەگەر ئىنسانلار بىرگە شۇ ھۆكۈمەتلەرگە قارشى بولۇپ قوشۇلسا، بۇ دۇنيانىڭ ئادالەتسىزلىكىنى توختۇتۇش مۇمكىن. بىزنىڭ ھۆكۈمەتلىرىمىز بۇ ئادالەتسىزلىكنى بىزنىڭ نامىمىزدىن قىلىدۇ. ھازىردىن بىز شۇنى قوبۇل قىلماستىن كېرەك! بىز بىرگە قارشى تۇرايلى! ئېتىبارسىز بولماق بۇلارغا قوشۇلماق دېگەن. ھازىردىن ھەرىكەتسىزلىكنى توختۇتۇش كېرەك!

By Sandrine Catris, Advanced Uyghur

ЎЗБЕКЧА ХАБАРЛАР

Блумингтон шахри

Курсдошларимиз кўпинча Блумингтон шахрини яхши кўрмас эканлар. *У мунча кичик! Ҳеч нарса йўқ* - дейди улар. Уларнинг айтишича, катта биносиз шаҳар - кизик ва чиройли бўла олмайди. Билмайман, нега шундай дейдилар. Мен кўп кишилик шаҳарларда турганман, ҳам кичик қишлоқда тутилганман. Менимча, ҳамма яшаган жойларимдан Блумингтон энг яхши, тинч, ва кулай. Квартирам яқинида дўкон, бозор, кўп яхши ресторанлар ва бизнинг университетимиз бор. Ресторанлардан бошлаймиз: Блумингтонга келишимдан ҳозиргача бу шаҳарда ҳали ёмон овқат емаганман. Бутун дунёнинг овқати Блумингтонда. Мисол учун, агар сиз тибет овқатини яхши кўрсангиз, Блумингтон марказида АҚШдаги биринчи ва иккинчи (ва мумкин ягона) тибет ресторанлари бор. Супермаркетда энг севган овқатларим бор. Агар сизга чиндан катта шаҳар керак бўлса, Луисвил, Индианаполис ва Чикаго шаҳарлари Блумингтондан унча узок эмас. Урта Осиёшуносларга Блумингтонда яшаш албатта жуда кулай - биз биламиз нимага. Блумингтон ҳам жуда чиройли шаҳар, шаҳарнинг маркази ўзгача. Демак, агар бошқа курсдошларингиз "Бу 'шаҳарни' ёмон кўраман" деса, унга Блумингтоннинг чиройини эслатиб қўйинг!

Eric Schluessel,
Introductory Uzbek

Опамнинг тўйи

Бу январда Исроилда менинг опамнинг тўйи бўлди. Опамнинг исми Ханна. Мен оилам ва дўстим билан Исроилга бордим. Ерусалим шаҳрига келиб, янги чиройли тонгни кўрдик. Мен опамни кўриб, озгина йиғладим. Мен ҳам хурсанд, ҳам хафа эдим.

Биринчи куни Исроилда мен опамнинг куёви билан учрашдим. У жуда яхши эркак, лекин мендан, Ханнадан ва ҳамма оиламдан паканароқ. Биз ҳам кўп табассум қилдик, чунки у фақат оз инглиз тилини гаплашади ва биз фақат оз яхудий тилини гаплашамиз. Опамнинг куёви жуда диний эркак. Унинг дини - Хэрэди. Хозир опам

ҳам динга ишонади. Кейин биз Фарб деворига бордик. Шу кечкурун биз Морокко ресторанда овқат едик.

Иккинчи куни биз Хэбронга бордик. У ерда хавфли эди, чунки кўп Фаластинликлар Хэбронда яшайдилар. Шу душанбада Фаластинда сайлов, намоиш ва отишмалар бўлди. Учинчи куни биз ҳам Яд Вашемга бордик. Яд Вашем - Фожиа музейи. Тўртинчи куни биз Исроил музейига кетдик. У ерда Улик денгизи бор. Биз ҳам бозорга бордик. У ерда мен кўп ширин шоколадли нон едим. Мен бозорларни яхши кўраман.

Уша кечкурун бешинчи куни опамнинг тўйини байрам қилдик. Ханна опам жуда чиройли эдилар. Биз кўп рақсга тушдик ва овқатларни едик. Тўй жуда чиройли, аммо фаркли эди. Катта тўйхона ўртасида узун девор бор эди. Деворнинг чап томонида ҳамма аёллар ва деворнинг ўнг томонида ҳамма эркаклар тўрдилар. Лекин бизлар хурсанд эдик.

Leigh Bernstein,
Introductory Uzbek

Ўзбекистон уруш даврида

1941 йилдан 1945 йилгача Ўрта Осиё ва Урал СССРнинг индустриал маркази бўлган эди. Фашистлар Россиянинг ғарбини босиб олагандан кейин, Советлар завод ва йирик корхоналарни Россиядан Ўрта Осиёга кўчиришлари керак эди. Маҳаллий ҳокимият бу ишларини Москвадан ёрдам олмасдан қилиши керак эди. 16 август 1941 йилда Совет ҳукумати "иктисод уруши плани"ни эълон қилди. Бу план асосида, Ўзбекистон ва бошқа Урта Осиё мамлакатлари эркаклар, минерал ва овқатларни Россия фронтига юбордилар. Албатта, бу талаблар ўзбек халқи учун жуда оғир эди.

Уларнинг йигитлари урушга кетганларида, улар овқат ва индустриал ишлаб чиқаришни кўпайтиришлари керак эди. Шу сабабдан ёш аёллар эркакларнинг ишини қилишлари керак эди. Улар далалар ва заводларда ишлаганлар. Улар ҳам яна армияга ҳам кетганлар. Ҳатто қарилар ҳам ишлаши керак эди. Демак, бутун

миллат уруш учун ҳамма кучларини бердилар.

Шу замонда кўп янги йўллар очилди, электростанциялар қурилди ва нефт кудуклари қовланди. Асосан бу даврда Ўзбекистон кўп ривожланди. Аммо бу жуда қимматга тушди. Уруш вақтида қанча одамлар дунёдан кетганларини билмаймиз, лекин биламизки, жуда кўп кишилар уришдан қайтмадилар.

David Knighting,
Intermediate Uzbek

Туркистоннинг Жадиdlари

Арабча "жадид" сўзи "янги" деган маънони билдиради. Аммо Урта Осиёда "жадид" сўзи муҳим диний ҳаракат деган маънони ҳам билдиради. Биринчи жадидлар Қримда яшадилар. Энг машҳур Қримлик жадид - Исмоилбой Гаспиринский эди. 1883-да Гаспиринский жуда муҳим "Таржумон" газетасини ташкил этди.

19-асрнинг охирида жадидларнинг ҳаракати Туркистонда тез тарқалди. Ҳаракат Фарғона водийсида энг тез кўпайди. Жадиdlар Туркистон мактабларида ўқитишни янгиламоқчи эдилар. У кунларда Туркистонда болалар тарих, дин ва яхши хулқни ўргандилар. Улар Қуръони Каримни ёдлаганлар, лекин улар уни тушунмасдилар. Улар саводсиз эдилар. Болалар дунёвий фанларни ўрганмадилар. Жадиdlар янги усулда дарс бермоқчи эдилар. Жадиdlар янги мактабларда физика, география ва бошқа фанларни дарс бердилар. Талабалар саводли бўлганлар.

Жадиdlар жуда замонавий одамлар бўлган. Улар ҳам "тараққийпарварлар" бўлган. Улар кўп Европа мамлакатларига бордилар ва Туркистонни европаштиришни хоҳладилар. Аммо жадидлар доимо мусулмон бўлганлар. Улар замонавий мусулмонлар бўлганлар, лекин улар учун дин жуда муҳим эди. Уларнинг дарслари дунёвий ва диний эди. Туркистонда кўп янги мактаблар очилган. Аммо рус амалдорлари Туркистондаги бу янги усул мактабларидан кўркан. Шунинг учун улар кўп жадид мактабларини ёпдилар.

Rebekah Tromble,
Advanced Uzbek